

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#MİLLİ
TEKNOLOJİ
HAMLESİ

BEBKA
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

Gelenekten
Geleceğe
Akan Şehir
BURSA

OSMANGAZİ İLÇE RAPORU

bebka.org.tr

RAPORUN KAPSAMI

Bu rapor, kalkınma göstergelerinin ilçe düzeyinde takibi amacıyla Bursa ili Osmangazi ilçesine ilişkin doğal, sosyal ve ekonomik bileşenler yönünden değerlendirmeleri kapsamakta olup; ilçe, il ve bölge düzeyinde yürütülecek araştırma, analiz, strateji ve planlama çalışmalarına bütüncül bir kaynak oluşturması ve Ajans desteklerini yönlendirmesi amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda faaliyet gösteren Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır.

HAKLAR BEYANI

Bu rapor, yalnızca ilgililere genel rehberlik etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Raporda yer alan bilgi ve analizler raporun hazırlandığı zaman diliminde doğru ve güvenilir olduğuna inanılan kaynaklar ve bilgiler kullanılarak, yararlanıcıları yönlendirme ve bilgilendirme amaçlı olarak yazılmıştır. Rapordaki bilgilerin değerlendirilmesi ve kullanılması sorumluluğu, doğrudan veya dolaylı olarak, bu rapora dayanarak karar veren şahıs ve kurumlara aittir. Bu rapordaki bilgilere dayanarak bir eylemde bulunan, eylemde bulunmayan veya karar alan kimselere karşı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı sorumlu tutulamaz.

Bu raporun tüm hakları Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansına aittir. Raporda yer alan görseller ile bilgiler telif hakkına tabi olabileceğinden, her ne koşulda olursa olsun, bu rapor hizmet gördüğü çerçevenin dışında kullanılamaz. Bu nedenle; Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı'nın yazılı onayı olmadan raporun içeriği kısmen veya tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi veya teksir edilemez, dağıtılamaz, kaynak gösterilmeden iktibas edilemez.

İÇİNDEKİLER

1. YÖNETİCİ ÖZETİ	6
2. GİRİŞ.....	7
3. TARİH.....	7
4. İDARİ YAPI.....	8
5. DOĞAL YAPI.....	8
5.1. İklim.....	8
5.2. Bitki Örtüsü ve Arazi Kullanımı.....	9
5.2.1. Bitki Örtüsü	9
5.2.2. Arazi Kullanımı.....	9
5.3. Enerji ve Yeraltı Kaynakları.....	10
5.3.1. Jeotermal Kaynaklar	10
5.3.2. Maden Rezervleri.....	10
6. SOSYAL YAPI	10
6.1. Nüfus ve Demografik Yapı	10
6.2. Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)	11
6.3. Eğitim	11
6.4. Sağlık	13
7. TURİZM ve KÜLTÜREL YAPI.....	13
8. ALTYAPI.....	14
8.1. Elektrik.....	14
8.2. Doğalgaz	14
9. EKONOMİK YAPI	15
9.1. İşgücü ve Sektörel Dağılımı	15
9.2. Tarım ve Hayvancılık	16
9.3. Sanayi	19
9.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB).....	19
10. GZFT ANALİZİ	20
11. SONUÇ.....	21

ŞEKİLLER

Şekil 1. Osmangazi İlçesinin İl İçindeki Konumu	7
Şekil 2. İlçede Yer Alan Yerleşim Merkezleri.....	8
Şekil 3. Corine 2018 Bursa İli Osmangazi İlçesi Alan Kullanımı Verileri	9
Şekil 4. Osmangazi İlçesi Nüfus Piramidi (2021)	11
Şekil 5. Osmangazi İlçesi Elektrik Kullanımı (2014-2018)	14
Şekil 6. Osmangazi İlçesi Doğalgaz Kullanımı (2014-2018).....	15
Şekil 7. Osmangazi İlçesi Sigortalı Çalışan Sayıları Dağılımı (2020)	15
Şekil 8. Osmangazi İlçesi Sigortalı Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı (2020).....	16
Şekil 9. Osmangazi' de İmalat Yapan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı (2020)	19

TABLolar

Tablo 1. Osmangazi İlçesinin Son Beş Yıldaki Cinsiyet Bazındaki Nüfus Sayıları (16-20).10	
Tablo 2. Sosyoekonomik Gelişmişlik (SE-GE) Sıralaması.....	11
Tablo 3. Osmangazi İlçesi Eğitim İstatistikleri	12
Tablo 4. Yükseköğretim Bölüm ve Öğrenci Sayısı Verileri (2020-2021)	12
Tablo 5. Osmangazi İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında Tarım Alanları Dağılımı (Dekar).....	16
Tablo 6. Osmangazi İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında En Çok Üretilen Tarım Ürünleri	17
Tablo 7. Osmangazi İlçesinde Öne Çıkan Ürünlerin Üretim Miktarı ve Türkiye Payları.....	17
Tablo 8. İlçede Dağıtılan Fidan Sayısı (2020-2021)	18
Tablo 9. Osmangazi İlçesi Hayvancılık Veriler (2021).....	18
Tablo 10. Osmangazi İlçesi Tarımsal Veriler (2019)	18
Tablo 11. Osmangazi İlçesi Arıcılık Verileri (2021).....	18
Tablo 12. Osmangazi İlçesi İpekböcekçiliği Verileri (2021)	19
Tablo 13. Demirtaş OSB Sektörel Dağılımı	20

KISALTMALAR

BAĞ-KUR: Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu

ÇKS: Çiftçi Kayıt Sistemi

SE-GE: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YER-SİS: Türkiye'de Kentsel ve Kırsal Yerleşim Sistemleri Araştırması

GZFT: Güçlü ve Zayıf Yönler, Fırsat ve Tehditler

İLÇENİN KÜNYESİ

İlçe Adı	Osmangazi
İl Merkezine Uzaklık	Merkez İlçe
Yüzölçümü	476,25 km ² (göl dahil)
Bitki Örtüsü	Orman ve maki ile tarımsal alanlar
Nüfus Sayısı (2022)	891.250
Çalışma Çağındaki Nüfus Oranı (2021)	%69,68
Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)	1. kademe
İlçede Üretimde Bulunan Sektörler	Tekstil, hazır giyim, gıda, mobilya
İlçede Öne Çıkan Sektör	Sanayi, Tarım, Turizm
İlçede Öne Çıkan Tarım Ürünü	Ahududu, böğürtlen, armut, yaş incir, şeftali, çilek, sofralık zeytin, kereviz
Organize Sanayi Bölgesi	Demirtaş Organize Sanayi Bölgesi (DOSAB)
Küçük Sanayi Sitesi	-
İlçede Öne Çıkan Turizm Türü	Doğa, tarih, kültür, gastronomi, termal
Somut Kültürel Miras	Bursa Kalesi, Bursa Hisarı, I. ve II. Murad Türbeleri, Osmangazi ve Orhangazi Türbeleri, Bedesten, Hanlar bölgesi, Arkeoloji Müzesi,
Somut Olmayan Kültürel Miras	Karagöz, gezek kültürü, köfün kültürü, hamam kültürü, koza ipek kültürü, bıçak kültürü, mevlit geleneği, aşure kültürü,
ÇKS'ye Kayıtlı Çiftçi Sayısı	1.277
Doğalgaz Altyapısı	Var
Jeotermal Kaynak	Var
Maden Rezervleri	Uludağ Volfram

Not: Raporda kullanılan veriler ve yayınlandığı yıllar baz alınarak hazırlanmıştır.

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

TR41 bölgesi; sanayi alanındaki rekabet gücü ve kapasitesinin yanı sıra, orman ve su varlıkları, bitki örtüsü ve tarımsal çeşitlilik ile birlikte tarihi ve kültürel değerler bakımından da önemli bir potansiyele sahiptir. Bursa ilinin merkez ilçesi olan Osmangazi İlçesi nüfus açısından en büyük ilçe olup Türkiye’nde en kalabalık 5. ilçesidir. Bursa’ya kimlik kazandıran Uludağ ve Bursa Ovasının büyük bölümü Osmangazi ilçesindedir. 1960’lı yıllardan itibaren hızlı sanayileşme ve göç, nüfus artışını beraberinde getirmiş Osmangazi ilçesi hızlı büyüme ve gelişme göstermiştir. Eski dokunun kat yüksekliği artışları ile yoğunlaşmasının yanı sıra Bursa ovasında plansız gelişen alanlar hızla artmıştır. Günümüzde ilçenin kuzeyinde yer alan, mühendislik hizmeti alınmaksızın plansız ve düzensiz yapılaşmış bu alanlarda yaşam kalitesi azalmış ve 1. derece deprem bölgesi ve aktif fayların bulunduğu ilçede deprem riski artmıştır.

Raporda ilçenin nüfus ve demografik verileri, istihdam, işgücü ve üretime ilişkin genel istatistikler özet olarak sunulmuştur. İlçe SEGE endeksinde 1. derecede gelişmiş ilçe statüsünde olup rekabetçi sanayi ve tarımsal üretimin yanı sıra turizm çekiciliğini de korumaktadır.

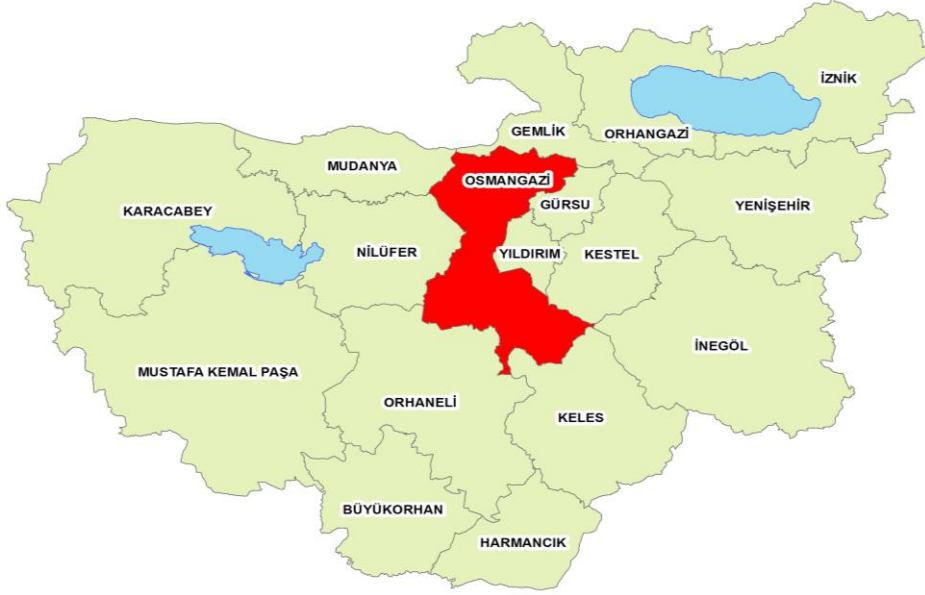
Bölge planı ziyaretleri kapsamında ilçenin müdürlükleri, kaymakamlıkları, üretici birlik/kooperatifleri, meslek odaları gibi birçok kurum/kuruluşla görüşmeler gerçekleştirilmiş olup paydaş görüşleri neticesinde GZFT analizi değerlendirmesi yapılmış ve sonuç bölümüne eklenmiştir.

2. GİRİŞ

Osmangazi ilçesi Bursa ilinin merkez ilçesidir.

Yüzölçümü: 476,25 km²

Şekil 1. Osmangazi İlçesinin İl İçindeki Konumu

3. TARİH

Osmangazi ilçesi Bursa ilinin merkezi olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bölgedeki yerleşimin MÖ. 2700 yılına dayandığı tahmin edilmektedir. Bilinen en eski kayıtlar bölgenin Lidyalıların egemenliğinde olduğu daha sonra Perslerin ele geçirdiği yönündedir. Daha sonra Yunanlıların göçleri ve Chalchedon devletinin saldırıları ile zayıflayan Pers hakimiyetine karşı Bithynialıların Lideri Dedalses bölgeyi ele geçirir. Bursa bir şehir olarak Bitynlerin bölgeye yerleşmesiyle kurulmuştur. Şehri imar eden Bithynia kralı Prussias'ın adı ile özdeşleşerek Prussia/Bursa olarak anılmaya başlamıştır. Kartaca hükümdarı Hannibal, Roma imparatorluğu ile yürüttüğü savaşları kaybedince Bursa' ya gelerek Prussias'a sığınır. Prussias'ın himayesine giren Hannibal ve askerleri karşılık olarak Prussias'ın onuruna Bursa kalesini inşa eder ve şehrin duvarlar ile çevreleyerek Bursa'nın ilk şehir planlamasını yapar.

M.Ö. 74 yılında, Bithynia, Roma İmparatorluğu'nun yönetimi altına girer ve bir Asya eyaleti olarak Roma tarafından atanan bir Proconsul (Eyalet Valisi) tarafından yönetilir. Bursa, M.S. 385 ile 1326 yılları arasında Bizans İmparatorluğu yönetimindedir. M.S. 550'lerde, bölgede ipek üretimi başlar ve bu süreçte doğal sıcak su kaynakları kullanılarak küçük bir kaplıca şehri oluşturulur. 1307 yılında, Osman Bey tarafından kuşatılan Bursa, uzun bir süre sonra 6 Nisan 1326'da Osman Bey'in oğlu Orhan Bey tarafından ele geçirilir. 1335 yılında,

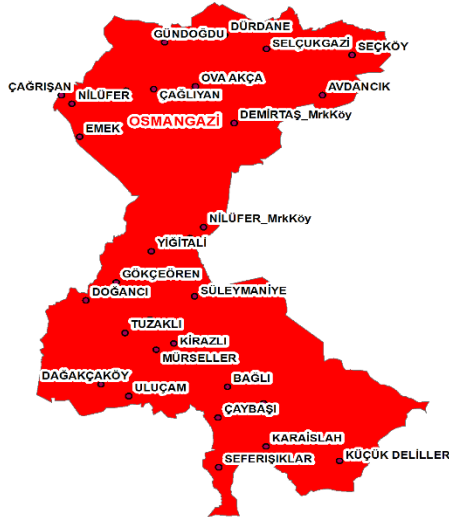
Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti Bursa'ya taşınır ve şehirde büyük inşaat faaliyetleri gerçekleşir. Osmanlılar, Bursa'yı ele geçirdiklerinde, şehir sadece kale içindedir. Ancak, Orhan Gazi şehri kale dışına çıkararak Orhan Gazi Külliyesi'ni kurar. Surların dışında, cami, hamam, imarethane, medrese gibi kamu binaları inşa edilerek yeni yerleşim alanları oluşturulur ve bu, bir yerleşim geleneğinin başlangıcını işaret eder. Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesinden sonra, Bursa'nın önemi azalır ve yönetim merkezi rolünü kaybeder.

1900'lerin başında, Bursa yöresi Hüdavendigâr vilayetinin sınırları içinde bulunuyordu. Kentin belediyesi, 1877 yılında kuruldu ve bu dönemde Bursa'nın yerel yönetimi oluşturuldu. Osmanlı Devleti'nin çöküş dönemi başladığında, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye, İtilaf Devletleri tarafından işgal edildi. Bursa, 8 Temmuz 1920 tarihinde Yunanlar tarafından işgal edildiğinde, şehri savunmakla görevli askerler, silah ve cephane eksikliği nedeniyle direnemeyerek geri çekilmek zorunda kaldı. Şehrin işgali, sadece Bursa'da değil, tüm ülkede büyük bir üzüntü yarattı ve Ankara'daki TBMM kürsüsü üzerine, Bursa'nın düşman işgalinden kurtarılana kadar siyah bir örtü serildi. Bursa, 2 yıl, 2 ay, 2 gün süren işgalin ardından, 11 Eylül 1922'de Yunan işgalinden kurtuldu.

4. İDARİ YAPI

Osmangazi ilçesinin 136 adet mahallesi, 8.802 sokak ve caddesi bulunmaktadır.

Şekil 2. İlçede Yer Alan Yerleşim Merkezleri

5. DOĞAL YAPI

5.1. İklim

Bursa genellikle Akdeniz iklimine sahip olmasına rağmen, Karadeniz iklimiyle de etkileşim gösteren bir konumda bulunur. Bu nedenle sıcaklık genellikle +42,6°C'den -25,7°C'ye kadar

değişir. Yağış miktarı yıllık olarak 456,2 mm ile 1.217,4 mm arasında değişir ve ortalama yılda 113 gün boyunca yağışlı günler yaşanır. Uludağ yaz aylarında bile karla kaplıdır, bu da Bursa'nın kendine özgü bir iklim yapısına sahip olduğunu gösterir.

5.2. Bitki Örtüsü ve Arazi Kullanımı

5.2.1. Bitki Örtüsü

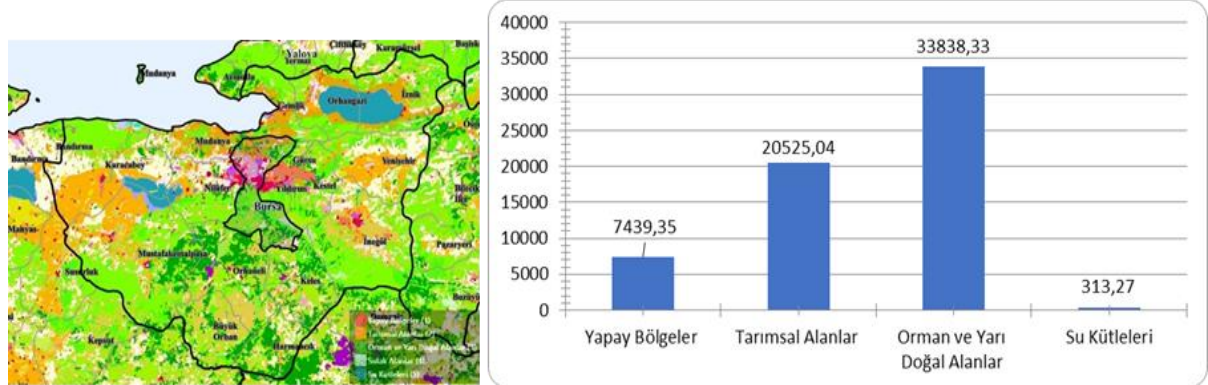
Uludağ, 1961 yılında milli park olarak ilan edildi ve 130.241 dekarlık bir alanı kaplamaktadır. Bu doğal güzellikler yükseltisi ile bölgenin en yüksek noktasını temsil etmektedir. Uludağ Milli Parkı, zengin bitki örtüsü ve çeşitli hayvan türlerinin yanı sıra kış sporları için önemli bir merkez olarak bilinir. Bu milli park, bitki çeşitliliği açısından oldukça zengindir ve sadece Uludağ için 30 endemik tür barındırmakla kalmaz, aynı zamanda Türkiye'de yaklaşık 107 endemik türe ev sahipliği yapar. Ayrıca Uludağ, dünya çapında tehlikede olan 3 türün yaşam alanını korurken, Avrupa ölçeğinde 54 türü barındırarak önemli bir biyolojik çeşitlilik sunar. Uludağ'ın bitki örtüsü, deniz seviyesinden itibaren 350 metreye kadar uzanan tipik Akdeniz maki ve frigana bitki örtüsünü içerir. Orman kuşağı ise karışık kestane ormanları, yoğun doğu kayını ormanları, bazı alanlarda sapsız meşe ağaçları ve nemli Uludağ göknarı topluluklarından oluşur.

Orman kuşağı 2.000 metrenin üstünde subalpin fundalıklara geçiş yapar. Subalpin kuşağı, bodur çalılırları ve açık mera toplulukları ağırlıkta olmak üzere, yüksek arazi fundalık bitki örtüsü tiplerinin bir mozaigini içerir. Subalpin ve alpin kuşaklardaki daha kurak yamaçlarda endemik türler bulunmaktadır.

5.2.2. Arazi Kullanımı

Osmangazi ilçesi toplam 62.216 hektar alana sahip olup, arazi kullanımını ağırlıklı olarak orman ve yarı doğal alanlar (%54,5), tarımsal alanlar (%33) ve yapay alanlardan (%12) oluşturmaktadır.

Şekil 3. Corine 2018 Bursa İli Osmangazi İlçesi Alan Kullanımı Verileri (hektar)

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı (2020)

5.3. Enerji ve Yeraltı Kaynakları

5.3.1. Jeotermal Kaynaklar

Kaynarca-Çekirge jeotermal alanındaki sıcak su kaynakları Kaynarca grubu ve Çekirge grubu şeklinde 2 grupta toplanmaktadır. Kaynarca-Çekirge jeotermal alanında MTA ve özel şahıslarca açılan toplam 8 adet sıcak su kuyusu bulunmaktadır.

Ayrıca Bursadaki jeotermal potansiyelin varlığını araştırmak, var olan potansiyeli yeryüzüne çıkarmak, turizm ve enerji amaçlı kullanım altyapısını oluşturmak amacıyla Eski Özel İl İdare öncülüğünde 25.12.2008 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla Bursa Jeotermal A.Ş. kurulmuştur. 2012 yılında büyükşehir yasası ile firma Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne devrolmuştur.

5.3.2. Maden Rezervleri

Uludağ Volfram Yatağı, granodiyorit-mermer dokanağı ve dokanağa yakın mermerler içinde oluşmuş, hidrotermal kökenli bir yataktır.

VOLFRAM

- Maden Yatağı: Uludağ Volfram Yatağı
- Kalite: %0.44 WO₃ tenörlü görünür; %0.41 WO₃ tenörlü görünür+muhtemel; %0.39 WO₃ tenörlü muhtemel,
- Rezerv: 16.587.177 Ton

6. SOSYAL YAPI

6.1. Nüfus ve Demografik Yapı

Osmangazi'de 2021 yılı sonu itibariyle 884.451 kişi yaşamaktadır. Nüfusun %50'sini kadın nüfus oluşturmaktadır.

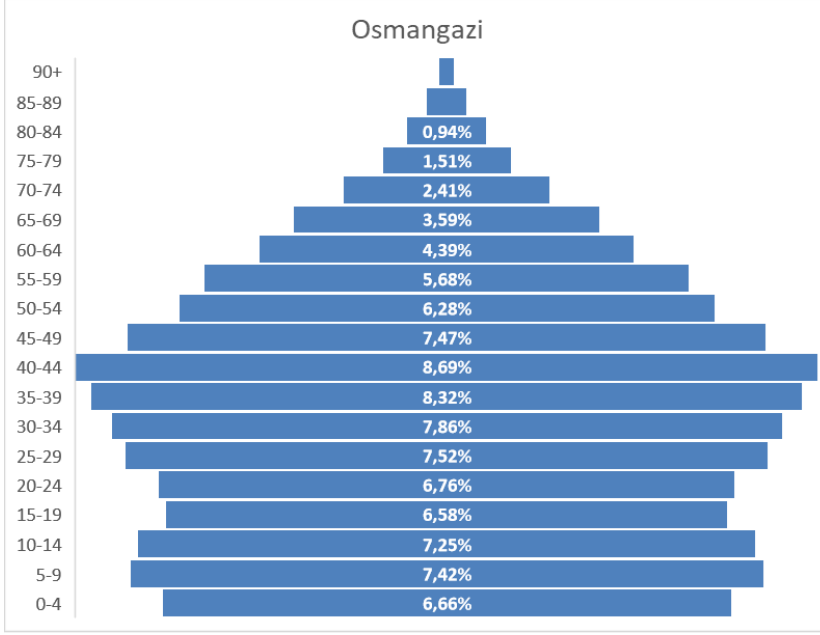
Tablo 1. Osmangazi İlçesinin Son Beş Yıldaki Cinsiyet Bazındaki Nüfus Sayıları (2016-2020)

Yıl Cinsiyet	2017	2018	2019	2020	2021
Erkek	430.234	432.431	439.958	441.739	443.501
Kadın	426.536	430.085	436.090	439.720	440.950
Toplam	856.770	862.516	876.048	881.459	884.451

Kaynak: TÜİK

Osmangazi ilçesi nüfus piramidi incelendiğinde, ilçede %8,69 oranı ile 40-44 yaş arası nüfusun ilk sırada, %8,32 oranı ile 35-39 yaş arası nüfusun ikinci sırada ve %7,86 oranı ile 30-34 yaş arası nüfusun üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Buna göre ilçede genç bağımlı ve çalışma çağındaki nüfusun yoğunlaştığını söylemek mümkündür.

Şekil 4. Osmangazi İlçesi Nüfus Piramidi (2021)

Kaynak: TÜİK

6.2. Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)

Osmangazi ilçesi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülen Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmasında (SEGE) sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından Türkiye'deki ilçeler içerisinde 32.inci, Bursa'daki 17 ilçe içinde ise Nilüfer'den sonra 2. sıradadır. İlçe 2,374 skor ile sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından 1. kademe yer almıştır.

Tablo 2. Sosyoekonomik Gelişmişlik (SE-GE) Sıralaması

İlçe Adı	Genel Sıralama	İl İçindeki Sıralama	Skor	Kademe
Osmangazi	32	2	2,374	1

Kaynak: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2022)

6.3. Eğitim

Osmangazi ilçesinde 2016-2020 yılları arasında eğitim veren özel ve resmi okulların sayılarında artış görülmüştür. Meslek liseleri dışında diğer okullarda öğrenim gören öğrenci sayıları, öğretmen sayıları ve derslik sayıları da okul sayılarına paralel olarak artmıştır. Meslek liselerinde ise okul ve derslik sayılarında artışa rağmen öğrenci sayılarında artış yerine %3'lük bir düşüş gözlemlenmiştir. Aynı yıllarda okul öncesi düzeyde özel okul sayılarında ciddi bir artış yaşanırken, kamuya ait kreş/gündüz bakımevlerinin çoğunun kapatıldığı görülmektedir.

Tablo 3. Osmangazi İlçesi Eğitim İstatistikleri

Okul Türü		KREŞ & G. Bakım Evi		OKUL ÖNCESİ		İLKOKUL		ORTAOKUL		LİSE GENEL		LİSE MESLEK	
Veri Türü	Yıl	Özel	Resmî	Özel	Resmî	Özel	Resmî	Özel	Resmî	Özel	Resmî	Özel	Resmî
Okul Sayısı	2016	17	23	33	14	6	79	7	82	18	20	1	40
	2020	15	1	55	16	10	82	11	80	22	22	1	42
Öğrenci Sayısı	2016	814	667	1572	9137	675	47834	1281	36386	2523	15170	202	28560
	2020	325	149	951	12815	1089	51874	1322	47614	1917	20575	66	27593
Öğretmen Sayısı	2016	26	37	119	162	116	2436	161	2563	395	390	14	2558
	2020	92	49	137	199	131	2397	149	2834	413	1102	34	2454
Derslik Sayısı	2016	88	67	163	91	86	1488	70	1066	215	526	26	911
	2020	54	17	276	118	150	1566	96	1144	205	582	17	1091

Kaynak: Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü (2020)

- İlköğretimde derslik başına öğrenci sayısı (2020)¹ : 30,86
- Ortaöğretimde derslik başına öğrenci sayısı (2020)² : 31,61
- İlköğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı (2020) : 21
- Ortaöğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı (2020) : 14
- Okuryazarlık Oranı (2021) : %98,3

İlk ve orta öğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı sırası ile 30 ve 31,6 olup görece il ortalamasının üzerindedir. Okur yazarlık oranı %98,3 olarak tespit edilmiştir.

İlçede bulunan Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksekokulu, 25 Haziran 2021 tarihli Resmî Gazetenin 2547 sayılı kararı ile, eğitim öğretim hayatına "İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu" ismiyle devam etmektedir. Yüksekokul 2 yıllık ön lisans eğitimi verilen bir vakıf meslek yüksekokuludur ve eğitim ücretlidir.

Tablo 4. Yükseköğretim Bölüm ve Öğrenci Sayısı Verileri (2020-2021)

Üniversite Adı	Bölüm Adı	Öğrenci Sayısı
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	Ağız ve Diş Sağlığı	31
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	Aşçılık	53
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	Diş Ticaret	36
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	Fizyoterapi	30
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	Grafik Tasarımı	41
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	19
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	İç Mekan Tasarımı	91
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	İlk ve Acil Yardım	40
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	Mimari Restorasyon	54
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	Moda Tasarımı	75
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	Moda Yönetimi	6
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	Optisyenlik	25
İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler MYO	Tıbbi Doküm. ve Sekreterlik	37
	TOPLAM	538

Kaynak: YÖK (2020-2021)

¹ İlköğretim için ilkokul ve ortaokul değerleri toplanarak hesaplanmıştır

² Ortaöğretim için lise ve meslek lisesi değerleri toplanarak hesaplanmıştır.

6.4. Sağlık

İlçede 8'i özel hastane olmak üzere 12 hastane bulunmaktadır.

- Toplam hastane sayısı (2020) : 12
- Hastane yatak sayısı (yoğun bakım dahil) (2020) : 1591
- Bin kişiye düşen yatak sayısı (2020) : 1,8
- Yoğun bakım yatak sayısı (2020) : 318
- Bin kişiye düşen yoğun bakım yatak sayısı (2020) : 0,36
- Toplam hekim sayısı (2020) : 701

YER-SİS (2020) çalışmasında yer verilen ağ analizine göre sağlık hizmetlerine ulaşabilmek için Osmangazi ilçesinin de dahil olduğu Bursa Merkezine gelenlerin ağırlıklı olarak Bursa, Balıkesir ve Yalova ilçelerinden geldiği, Bursa'dan sağlık hizmeti için seyahat edenlerin ise ağırlıklı olarak İstanbul'u tercih ettikleri görülmektedir.³

7. TURİZM ve KÜLTÜREL YAPI

Bursa'nın sembollerinden biri olan Reşat Oyal Kültürparkı, doğal bir anıt olarak kabul edilen 500 yıllık İnkaya Çınarı, Tophane Yamaçları, Kozahan gibi bölgeler ve Orhan Bey tarafından 1340 yılında inşa edilen Emirhan ile birlikte, yaklaşık yirmi türbe, medrese, okul, imarethane, gusülhane, hamam ve camiden oluşan Muradiye Külliyesi gibi tarihi ve kültürel zenginliklere sahiptir. Bursa, Hüdavendigâr Camii, Osmanlı mimarisinin başlangıç dönemine ait önemli örneklerden biri olan Ulu Camii gibi birçok tarihi camiye ve kentsel parklara ev sahipliği yapar. Ayrıca Merinos Kent Parkı, Botanik Parkı, Soğanlı Hayvanat Bahçesi, Pınarbaşı Parkı, Soğukkuyu Parkı, Hamitler Parkı ve Su Kayağı Tesisleri gibi cazibe merkezlerine sahiptir.

İlçede Öne Çıkan Turizm Türü: Termal, doğa, tarih, sağlık, inanç, gastronomi

Destinasyonlar/Kültür ve Turizm Varlıkları: Bursa Kalesi, Bursa Hisarı, I. Murad Türbesi, Pars Bey Türbesi, Çakır Ağa Hamamı, Osmangazi ve Orhangazi Türbeleri, Şehzade Mustafa Türbesi, Bedesten, Arkeoloji Müzesi, Atatürk Müzesi, Osmanlı Evi Müzesi, Kent Müzesidir, Ördekli Kültür Merkezi, Gökdere Medresesi, Irgandı Köprüsü, Haraççioğlu Medresesi, Karabaş-ı Veli Dergâhı, Balibey Hanı, Muradiye Hamamı, Galle Han'dır.

Somut Olmayan Kültürel Miras: Karagöz, gezek kültürü, köfün kültürü, hamam kültürü, koza ipek kültürü, bıçak kültürü, mevlit geleneği, aşure kültürü, künde-kari sanatı, geleneksel Türk okçuluğu, yağmur duası, ahilik kültürü, kahve kültürü, yorgan ve yorgancılık, hıdırellez, evlenme gelenekleri, hacı tehniyesi, kılıç kalkan, kına kültürü, mehter kültürü, miraciye geleneği, boza kültürü, lokma dökme kültürü, süpürge sanatı, el açması börek kültürü, zeytin ve zeytinyağı kültürü.

³ <https://www.yersis.gov.tr/>

- İlçe Bazında Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2021) : 53
- İlçe Bazında Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2021) : 65
- İlçe Bazında Konaklama Verileri (Doluluk Oranı, 2021) : %35,75
- İlçe Bazında Konaklama Verileri (Ortalama Kalış Süresi, 2021) : 1,81

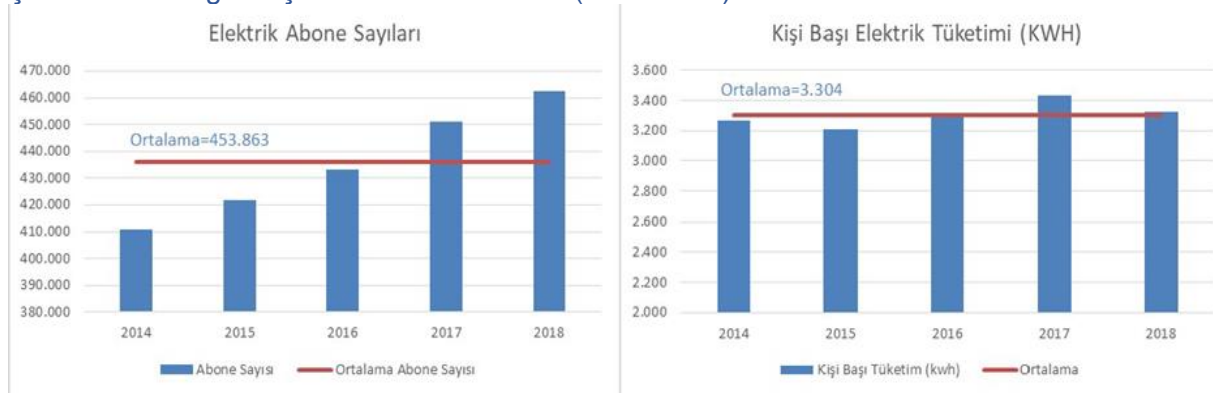
Bursa'ya gelen toplam turist sayısı istikrarlı bir artış eğilimindedir. Bursa'da turizm yatırım ve girişimleri düzenli gelişmekte olup turizm sektöründe istihdam artışı gözlemlenmektedir. Türkiye ortalamasına göre ortalama kalış süresi düşük olup Orta Doğulu ziyaretçiler Bursa'da daha uzun süre kalmaktadır. Bursa'da, kentin yerli ve yabancı turist açısından en önemli cazibe merkezinin Osmangazi ilçesi olduğu görülmektedir. Burada, tarihi kent merkezi ve Uludağ gibi kentin en önemli iki çekim noktasının etkisinin oldukça büyük olduğu söylenebilir. Bu bakımdan, Bursa turizminin en önemli ilçesi olan Osmangazi olduğu söylenebilmektedir.⁴

8. ALTYAPI

8.1. Elektrik

Osmangazi ilçesine ait 2014-2018 yılları arası elektrik kullanımları aşağıda yer almaktadır (Şekil 5). Yıllar içinde abone sayısında bir artış gözlenmekle birlikte kişi başına elektrik tüketimi ortalama olarak 3.304 kWh seviyelerinde gerçekleşmiştir.

Şekil 5. Osmangazi İlçesi Elektrik Kullanımı (2014-2018)

Kaynak: Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş.

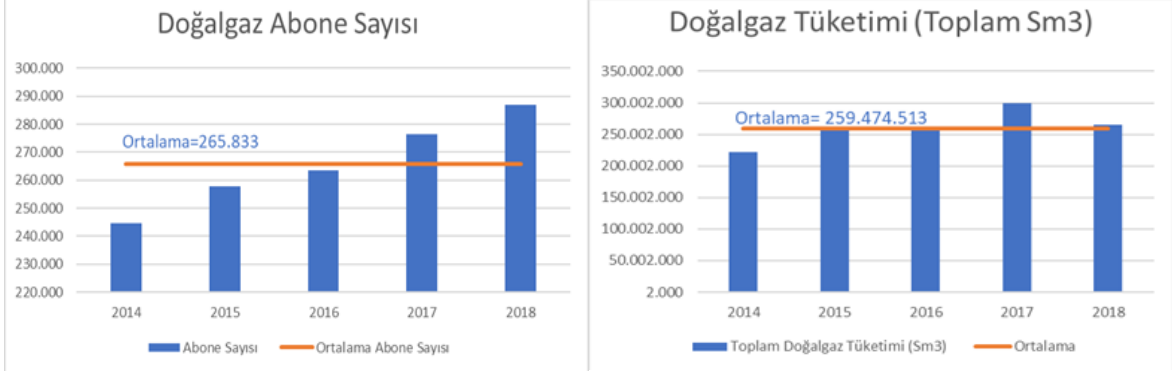
Türkiye'nin en büyük 3. doğalgaz elektrik çevrim santrali Osmangazi ilçesinin Ovaakça Santral mahallesi sınırları içerisindedir. Santral 1432 MWh. kurulu gücü ile ortalama 1.530.942 kişiye düşen tüm elektrik enerjisi ihtiyacını karşılamaktadır.

8.2. Doğalgaz

Nilüfer ilçesine ait 2014-2018 yılları arası doğalgaz kullanımları aşağıda yer almaktadır. Son yıllarda abone sayısının artmasına rağmen yıllık tüketim miktarındaki düşüş, doğalgaz tüketim maliyetlerindeki artışlar ile açıklanabilir.

⁴Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, <https://bursa.ktb.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 05.04.2021

Şekil 6. Osmangazi İlçesi Doğalgaz Kullanımı (2014-2018)

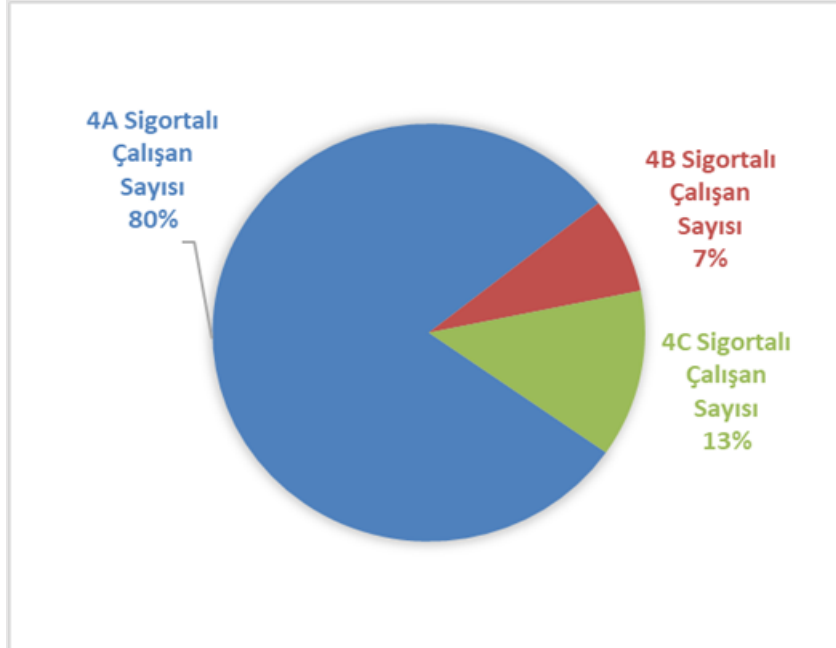
Kaynak: Bursagaz A.Ş.

9. EKONOMİK YAPI

9.1. İşgücü ve Sektörel Dağılımı

Osmangazi ilçesine ait işgücü verileri incelendiğinde %80 oranında 4A (SGK) sigortalı çalışan sayısının ilçede yoğun olduğu görülmektedir. %7 oranı ile 4B (BAĞ-KUR) sigortalı çalışanlar ikinci sırada yer alırken, ilçede 4C (Kamu) sigortalı çalışan sayısı oranı ise %13'tür.

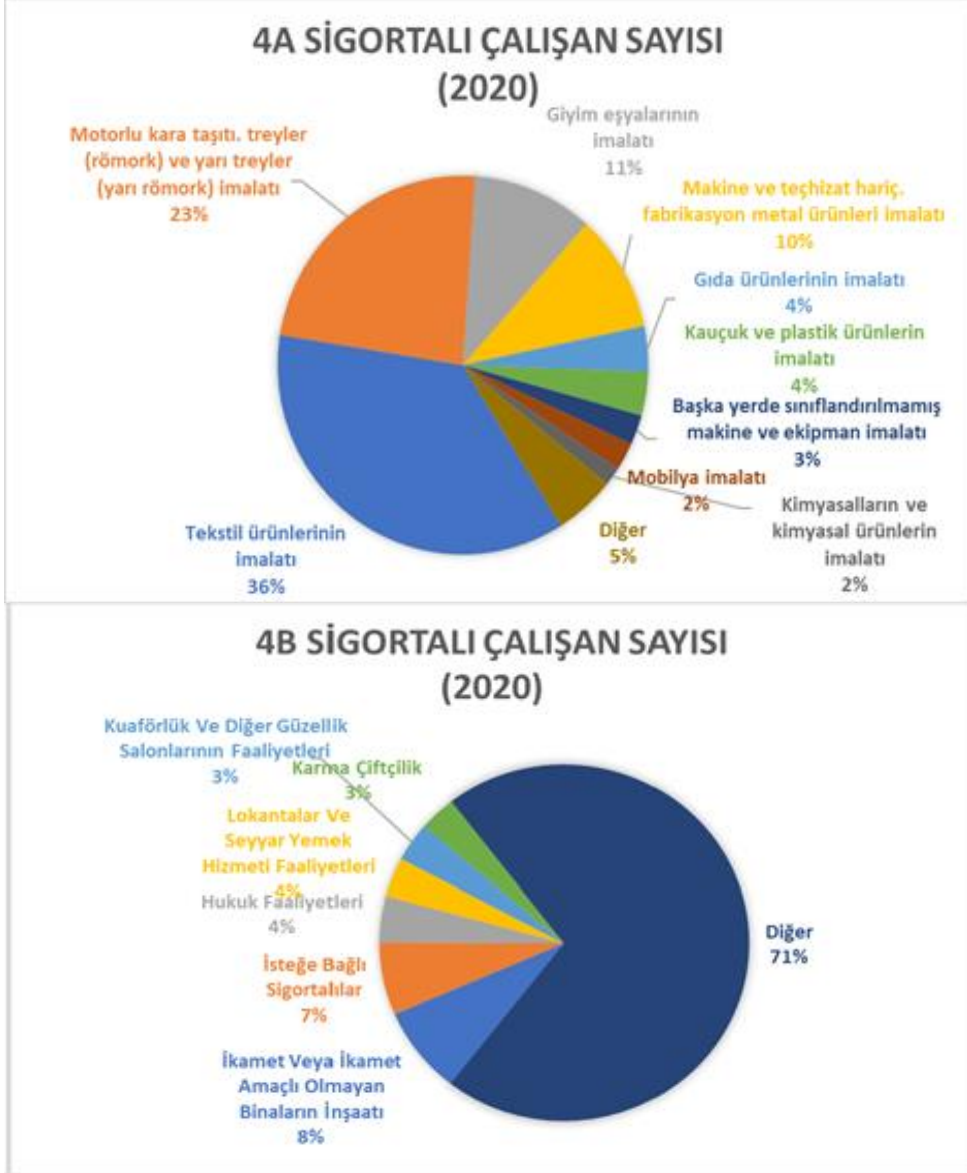
Şekil 7. Osmangazi İlçesi Sigortalı Çalışan Sayıları Dağılımı (2020)

Kaynak: SGK Bursa İl Müdürlüğü

4A sigortalı çalışanlar arasında %36 oranı ile tekstil ürünlerinin imalatı ve %23 oranı ile motorlu kara taşıtı imalatı, 4B sigortalı çalışanlar arasında %8 inşaat sektörü ve %9 isteğe bağlı sigortalılar öne çıkmaktadır.

Şekil 8. Osmangazi İlçesi Sigortalı Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı (2020)

Kaynak: SGK Bursa İl Müdürlüğü

9.2. Tarım ve Hayvancılık

Tarım alanlarının yıllar içerisindeki değişimi incelendiğinde ise sebze üretimi için kullanılan alanların yıllar itibarıyla değişmezken diğer alanlarda azalma gözlenmiştir. 2020 yılında 105 dönümlük bir alanın "Süs Bitkileri" üretimi için kullanıldığı görülmüştür. İlçede kısıtlı da olsa örtü altı üretim yapıldığı görülmektedir.

Tablo 5. Osmangazi İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında Tarım Alanları Dağılımı (Dekar)

Ürün Grubu	2017	2018	2019	2020	2021
Meyveler, İçecek Ve Baharat Bitkileri	92.939	94.445	94.324	94.329	94.955
Nadas	38.950	38.950	39.248	39.248	39.234
Örtüaltı Tarım	31	34	32	18	15
Sebze	13.756	13.759	13.751	13.756	13.655
Süs Bitkileri	30	21	9	105	104

Kaynak: TÜİK

Tablo 6. Osmangazi İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında En Çok Üretilen Tarım Ürünleri (Ton)

Ürün	2017	2018	2019	2020	2021
MEYVELER					
Armut	16.687	16.687	16.866	20.568	20.755
İncir Yaş	20.638	20.662	20.204	18.117	15.471
Şeftali	12.844	13.003	12.364	12.452	12.452
Çilek	8.050	8.050	8.050	8.050	8.050
SEBZELER					
Patlıcan	4.547	4.547	4.547	4.547	4.547
Kereviz Kök	2.940	2.940	2.940	2.940	3.000
Fasulye, Taze	2.404	2.380	2.380	2.360	2.363
Lahana Beyaz	1.962	1.962	1.962	1.962	1.962
TAHILLAR VE DİĞER BİTKİSEL ÜRÜNLER					
Fiğ Adi Yeşil Ot	7.750	7.750	7.000	7.375	6.750
Mısır Slaj	6.720	6.720	6.720	6.720	6.720
Yonca Yeşilot	7.844	6.400	5.600	6.440	6.440
Yulaf Yeşilot	2.175	2.175	2.175	2.501	2.450

Kaynak: TÜİK

İlçede en çok üretilen meyveler armut, yaş incir, şeftali, çilek ve siyah incir olarak sıralanmaktadır. Ahududu ve böğürtlenin Türkiye üretiminde payı oldukça yüksek olup 2021 yılında sırasıyla %43 ve %27 olarak gerçekleşmiştir. Sebzeler içinde de kereviz üretimi Türkiye'de %12 pay ve pepino %10 ile öne çıkmaktadır. Tarla bitkilerinde öne çıkan ürünler fiğ ve silajlık mısırdır.

Tablo 7. Osmangazi İlçesinde Öne Çıkan Ürünlerin Üretim Miktarı ve Türkiye Payları (2021)

Meyve Adı	Üretim Miktarı (Ton)	Türkiye Üretimindeki Payı
Ahududu	2199	%43,18
Böğürtlen	740	%27,27
Kereviz Kök	3000	%12,29
Pepino	9	%10,47
İncir Yaş	15471	%4,83
Armut	20755	%3,91
Muşmula	136	%2,82
Mantar Kültür	600	%0,98
Enginar	360	%0,90
Fiğ Adi Yeşil Ot	6750	%0,27

Kaynak: TÜİK

Bursa Büyükşehir Belediyesinin iştiraki olarak faaliyet gösteren ve ildeki tarım faaliyetlerini destekleyen Tarım Peyzaj A.Ş. tarafından ilçedeki çiftçilere 2020-2021 yılında dağıtılan fidan sayıları Tablo 8'de belirtilmiştir.

Tablo 8. İlçede Dağıtılan Fidan Sayısı (2020-2021)

Ürün	Fidan sayısı
Yaban Mersini	11.900
Ahududu	53.600
Aronya	5.000
Gojiberry	6.60
Çilek	18.000
Lavanta	7.050

Kaynak: Tarım Peyzaj A.Ş.

Bitkisel üretimin ön plana çıktığı ilçede hayvansal üretim anlamında kısıtlı üretim yapılırsa da yumurta tavuğu yetiştiriciliği ile küçükbaş ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği öne çıkmaktadır.

Tablo 9. Osmangazi İlçesi Hayvancılık Veriler (2021)

Hayvan Sayıları	Baş (Adet)	Türkiye'deki Payı
Büyükbaş	7.384	%0,04
Küçükbaş	28.831	%0,05
At	66	%0,08
Yumurta Tavuğu	80.000	%0,07
Hindi	53	%0,00
Kaz	389	%0,03
Ördek	251	%0,05

Kaynak: TÜİK

Toplam 3.050 çiftçinin faaliyet gösterdiği ilçede 20 tarımsal kalkınma kooperatifi, 2 sulama kooperatifi ve 2 üretici birliği faaliyet göstermektedir. Üretici birlikleri incir ve kırmızı et üretici birlikleridir.

Tablo 10. Osmangazi İlçesi Tarımsal Veriler (2019)

Tarımsal Veriler	Sayı
Toplam Çiftçi Sayısı	3.050
ÇKS'ye Kayıtlı Çiftçi Sayısı	1.277
ÇKS'ye Kayıtlı Olmayan Çiftçi Sayısı	1.773
Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Sayısı	20
Sulama Kooperatifi Sayısı	2
Üretici Birlikleri Sayısı	2

Kaynak: Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

İlçede yer alan üretici birlikleri incir ve kırmızı et üretici birlikleridir.

Tablo 11. Osmangazi İlçesi Arıcılık Verileri (2021)

İşletme Sayısı	Eski Tip Kovan Sayısı	Yeni Tip Kovan Sayısı	Toplam Kovan Sayısı	Bal Üretimi (ton)	Türkiye'deki Payı
230	445	14.740	15.185	236	%0,24

Kaynak: TÜİK

İlçede 230 hanede bal üretimi yapılırken toplam 236 ton ile ülke üretiminin %0,24'ünü gerçekleştirilmektedir. Osmangazi ilçesinde 2 köyde ipekböcekçiliği yapılırken 2021 yılında sadece 2 kutu ile üretim gerçekleştirilmiştir.

Tablo 12. Osmangazi İlçesi İpekböcekçiliği Verileri (2021)

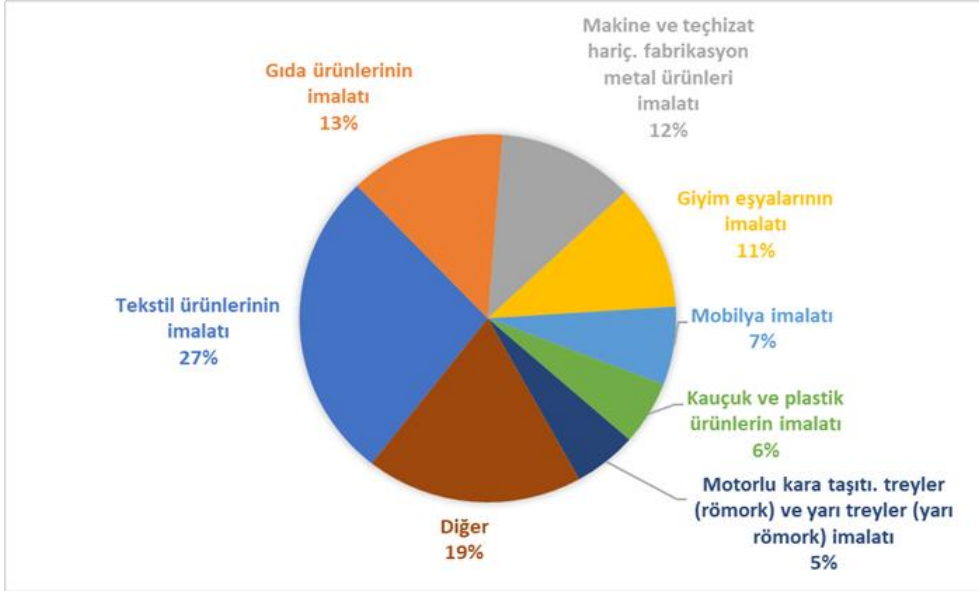
Köy Sayısı	İşletme Sayısı	İpek Böceği (Kutu)	İpek Böceği Kozası (Ton)
2	2	5	2

Kaynak: TÜİK

9.3. Sanayi

Osmangazi'de imalat sanayi incelendiğinde tekstil, gıda, makine, giyim eşyaları ve mobilya sektörleri ön plana çıkmaktadır. İmalat yapan işyeri sayıları incelendiğinde %27 ile tekstil imalatı net bir şekilde öne çıkarken, bu sektörü %13 ile gıda ürünleri imalatı takip etmektedir.

Şekil 9. Osmangazi' de İmalat Yapan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı (2020)

Kaynak: SGK Bursa İl Müdürlüğü

9.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)

İlçe sınırları içerisinde 1 adet organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Demirtaş Organize Sanayi Bölgesi'nin büyüklük, doluluk oranı ve sektörel yoğunlaşma verileri aşağıda belirtilmiştir.

Demirtaş OSB (DOSAB)

OSB Alan Büyüklüğü (ha) : 485 ha

OSB Toplam Sanayi Parsel Sayısı : 307

OSB Çalışan Sayısı : 40.682

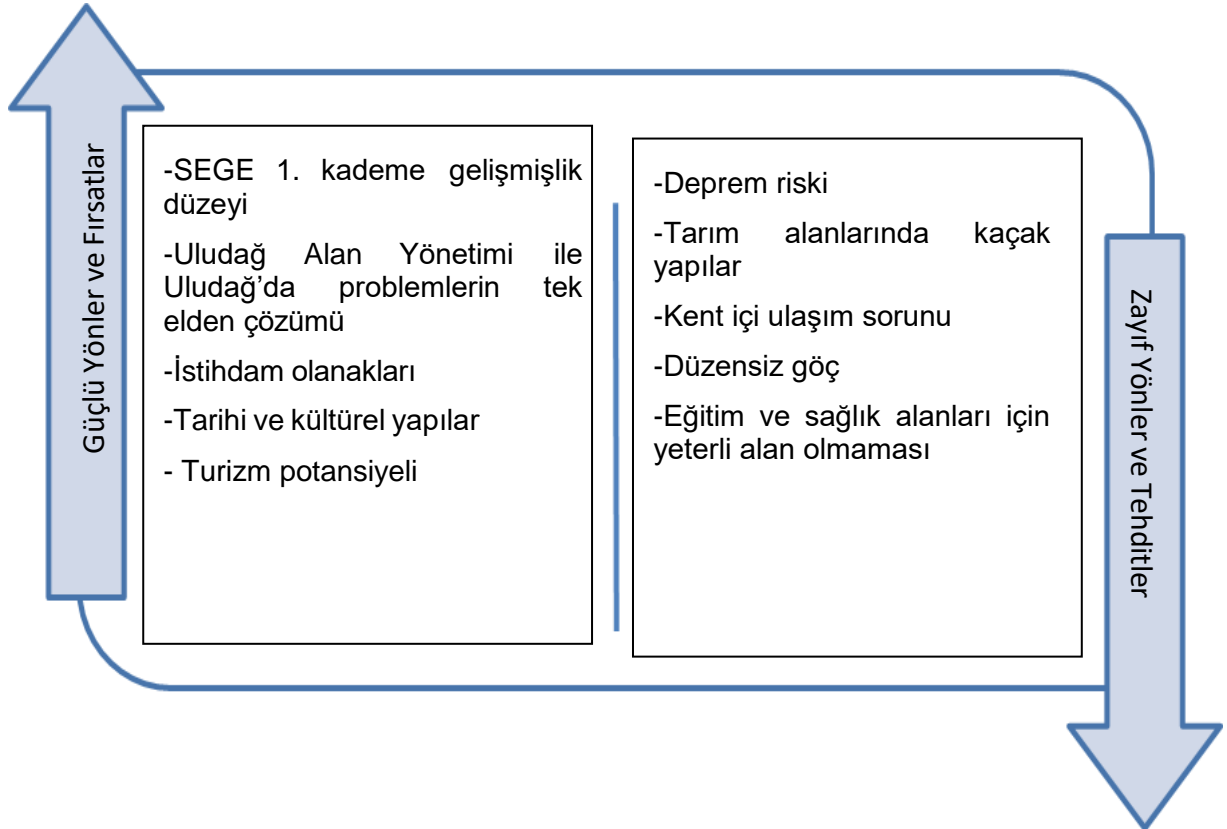
OSB Doluluk Oranı : %93

Tablo 13. Demirtaş OSB Sektörel Dağılımı

Sektör	Firma Sayısı
Tekstil	404
Otomotiv ve Yan Sanayi	11
Makina	17
Elektrik ve Elektrik Araçları	5
Mobilya ve Orman Ürünleri	10
Metal	15
Gıda	4
Kimya	15
Ambalaj	4
Diğer (Cam, Döküm vb)	85
TOPLAM	570

Kaynak: Bursa Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2021

10. GZFT ANALİZİ

11.SONUÇ

Nüfus açısından Bursa'nın en büyük, Türkiye'nin 5. büyük ilçesidir. Osmangazi İlçesi Bursa merkez ilçesi olup nüfus yoğunluğu ve yapılaşma açısından en yoğun yerleşkedir. Tarihi kent merkezi ve Bursa tarihi kent dokusunu bünyesinde barındırır. Hisar bölgesi, tarihi çarşı, hanlar ve hamamlar, sultan külliyesi Osmangazi İlçesinde turistik çekim alanlarıdır. 130.241 dekar büyüklüğündeki Uludağ Milli Parkı 1961 yılında ilan edilmiştir. Uludağ milli parkı; zengin bitki örtüsü ve hayvan çeşitliliği yanında kış sporları merkezi olması yönünden de önemli park alanlarımızın başında gelmektedir.

Osmangazi aynı zamanda önemli bir üretim merkezidir. Demirtaş Organize Sanayi Bölgesi (DOSAB) 485 ha. büyüklüğünde olup tekstil sektörünün merkezidir. Tamamına yakını dolu olan DOSAB da 40 binin üzerinde çalışan bulunmaktadır.

Tarımsal üretimde de önemli ürünleri bulunan ilçede en çok üretilen meyveler armut, yaş incir, şeftali, çilek ve sofralık zeytin olarak sıralanmaktadır. Ahududu ve böğürtlenin Türkiye üretiminde payı oldukça yüksektir.

Osmangazi İlçesi kentleşme ve yapılaşmanın en yoğun olduğu ilçedir. İlçede yapı stoku açısından geçmişte hisseli parselasyon ile plansız yapılaşmış sonrasında ıslah planları ile düzenlenmeye çalışılmış konut alanları bulunmaktadır. Nispeten eski olan konut alanlarının mühendislik hizmeti almadan yapılması, yerleşimlerde sosyal donatı alanlarının azlığı, yol genişliklerinin ve yeşil alanların standart altı kalması sebebiyle afet riski başta olmak üzere birçok şehircilik problemi ile karşı karşıya kalınmaktadır. Bu alanların yerinde iyileştirme, sağlıklaştırma, kentsel dönüşüm vb. müdahalelerle daha fonksiyonel ve güvenli kent alanlarına dönüşmesi elzemdir. Ana arterlerin açılması, sosyal donatıların sağlanması ve bununla beraber yapı stokunun dayanıklılığının incelenerek mahalle ve ada bazında yerinde iyileştirme ve dönüşüm çözümlerinin üretilmesi gereklidir. Konut alanları ile iç içe geçen küçük ölçekli tamirhane, hurdacı ve diğer imalathanelerin KSS alanlarına taşınması da ilçedeki sağlıklaştırma çözümlerinden biri olmalıdır.

İlçenin turizm potansiyelinin daha iyi değerlendirilmesi için kent işi ulaşımın iyileştirilmesi ve merkezin yayalaştırılması, bilgilendirme tabelalarının artırılması, hediyelik eşyaların şehrin bütün turistik noktalarında özgün ve standart hale getirilmesi, termal turizm bölgelerinin planlanması, turizm rotalarının standart ve görünür hale getirilmesi ile Bursa'nın turizm dostu bir şehir haline getirilmesi gibi birçok çalışmanın eş zamanlı yürütülmesi elzemdir. Osmangazi ilçesi Bursa'nın kurulduğu ilçe olup tarihi yapıları ve tarihi kent merkezi ile ziyaretçilere eşsiz bir deneyim sunmaktadır. Kentin yayalaştırılması, turistlerin ve tur otobüslerinin rahatça dolaşım sağlayabileceği alanlar oluşturulması ile bu deneyim yerli ve yabancı turist geceleme sayılarında ve turizm gelirlerindeki artışa dönüşebilecektir.

BEBKA

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

Bursa Merkez Ofis

İşiktepe OSB Mahallesi Arıtma Caddesi No:22
16215 Nilüfer/Bursa TÜRKİYE

Tel : 0 224 211 13 27

Faks : 0 224 211 13 29

E-Posta : bebka@bebka.org.tr

KEP Adresi: bebka@hs01.kep.tr

 [@tcbebka](https://twitter.com/tcbebka)

 [/bebka](https://www.linkedin.com/company/bebka)

 [/bebka](https://www.youtube.com/channel/UC...)

 [/tcbebka](https://www.instagram.com/tcbebka)

 [/tcbebka](https://www.facebook.com/tcbebka)

bebka.org.tr